

Hřbitovy jsou zvláštní místa propojující současnost s minulostí. Když se při cestování dostanu někam poprvé, obvykle se rád podívám také na místní hřbitov. Hřbitovy umí vyprávět o lidech – těch, kteří žili kdysi, ale také o současných lidských společnostech. Co by mohly vyprávět hornočermenské hřbitovy?

Hornočermenský evangelický hřbitov vznikl za dramatických okolností roku 1783, krátce po vyhlášení Tolerančního patentu, který umožňoval místním tajným nekatolíkům se veřejně přihlásit ke svému náboženství. Čermenští katolíci protestovali proti pohřbívání evangelíků na dosavadním hřbitově u kostela sv. Jiří v nynější Dolní Čermné. Vrchnost tedy vymezila palouk (o jehož přesné poloze nemáme jednoznačné informace), kde měli být evangelíci pohřbíváni, aby se předešlo konfliktům. Když byl v roce 1783 první zemřelý evangelík František Coufal na onom palouku pochován, došlo přesto ke vzbouření katolíků, kteří dokonce jeho mrtvolu vykopali ze země. Dramatickou situaci vyřešila vrchnost určením jiného prostoru pohřebiště. Vybráno bylo místo zvané draha, kde teď společně stojíme. Byl zde průhon pro dobytek, místo tedy bylo považováno za potupné. František Coufal zde byl v klidu pochován a protesty ustaly. Od té doby se potupné místo proměnilo v důstojný pietní prostor, kam jsou již 233 let kontinuálně pohřbíváni místní zemřelí.

Sousední hřbitůvek Jednoty bratrské je neodmyslitelně spojen s osobou Němce Viléma Hartwiga. Hartwig byl v 19. století vyslán jako potulný kazatel rakouským státem neuznané církve – Jednoty bratrské. Jeho cesty ale skončily v Čermné, kde zůstal po zbylých 40 let svého života. Působil zde nejprve jakou podučitel na evangelické škole. V nedalekých Čenkovicích s německým obyvatelstvem se podílel na vzniku evangelické školy. Na vlastní pěst se rozhodl založit v Čermné sirotčinec. Až později, když se dílo zdárně rozběhlo, převzala sirotčinec Jednota bratrská. Hartwig se zásadní měrou podílel na zformování vůbec prvního sboru obnovené Jednoty bratrské v Českých zemích v nedalekém Potštejně. V Čermné a Čenkovicích potom dlouho vedl kazatelské stanice potštejnského sboru, pro jejichž zesnulé sloužil hřbitůvek v sousedství sirotčince. Poměrně krátce po Hartwigově smrti přestala být Jednota v Čermné aktivní církví, přestože sirotčinec ještě dobu fungoval, než byl za komunismu přeměněn na dětský domov.

Byl jsem osloven, abych jako historik sepsal pár slov o minulosti hřbitovů a promluvil na tomto setkání. Vnímám to jako zodpovědný úkol, protože v Čermné je mezi lidmi velmi dobré povědomí o vlastní identitě a událostech minulých dob. Z velké části proto, že řada zdejších šikovných lidí se historickému bádání věnovala dávno přede mnou. Myslím, že toto povědomí se také odráží v současné podobě místa, kde stojíme.

Mám radost z toho, že v Horní Čermné existuje důstojně upravený funkční hřbitov a vedle něj udržovaná památka v podobě hřbitůvku Jednoty bratrské. Zdá se mi, že čermenské hřbitovy vypráví pro obyvatele i návštěvníky Čermné příběh o sounáležitosti a spolupráci – obce, církve, řady konkrétních jednotlivců... Věřím, že nově instalovaný symbol kříže není v rozporu se zdejší evangelickou tradicí a nebude se „hádat“ s kalichy na okolních hrobech. Náboženské konflikty v Čermné jsou minulostí. Podobně jako je minulostí onen průhon pro dobytek zvaný draha. Myslím, že to, co nás spojuje, je silnější a větší, než to, co nás dělí.